

27 Ιουλίου 2023

Πνευματική ζωή και Αγιότητα

[Ορθοδοξία](#) / [Θεολογία](#) / [Πνευματική ζωή](#)

[Γέροντας Κύριλλος, Καθηγούμενος Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου, Έσσεξ](#)

Μπορεί να εφαρμοστεί στις μέρες μας η διδασκαλία της Εκκλησίας, η οποία έχει διαμορφωθεί αιώνες πριν; Υπάρχει πνευματική ζωή και αγιότητα σήμερα και τι μπορεί να προσφέρουν η προσευχή, η νηστεία και οι άλλες επιταγές της Εκκλησίας στον σημερινό άνθρωπο; Σε αυτά τα ερωτήματα επιχειρεί να δώσει απάντηση το παρακάτω άρθρο.

Ο Γέροντας Σωφρόνιος († 1993), στο κέντρο, μέ τόν καθηγούμενο τής Ι. Μ.Μονής Βατοπαιδίου Γέροντα Εφραίμ, στα αριστερά.

Στην ερώτηση αν υπάρχει πνευματική ζωή και αγιότητα σήμερα, η απάντησή μου και στα δύο σκέλη της ερωτήσεως αυτής είναι απόλυτα καταφατική. Ο Θεός δεν αλλάζει. Ο Ιησούς Χριστός είναι ο αυτός, χθες, σήμερα και πάντοτε. Ούτε η φύση των ανθρώπων έχει αλλάξει. Από την εποχή του Αδάμ, οι άνθρωποι έχουν τιμηθεί με το να μπορούν να επιλέγουν τον τρόπο της ζωής τους, ώστε να έχουν την δυνατότητα σε μεγάλο βαθμό να αρνηθούν τον Θεό, την πνευματική ζωή και την αναζήτηση της αγιότητας. Αλλά, έως την συντέλεια του κόσμου, θα υπάρχουν πάντοτε άνθρωποι, οι οποίοι, ακόμη κι αν αποτελούν μειονότητα, θα επικαλούνται την χάρη του Θεού πάνω στην γη και τους συνανθρώπους τους. Το ότι ο κόσμος εξακολουθεί να υπάρχει είναι απόδειξη ότι υπάρχει αγιότητα σήμερα. Ο άγιος Σιλουανός έλεγε: «Όταν πάψουν να υπάρχουν προσευχόμενοι άνθρωποι πάνω στην γη, θα έλθει η συντέλεια του κόσμου».

Με άλλα λόγια, η πνευματική ζωή και η αγιότητα, η οποία αποτελεί καρπό της, δεν υπήρχαν μόνο κατά το παρελθόν. Μπορούμε να δούμε την αγιότητα των προγενεστέρων μας και να διδαχθούμε από αυτούς. Δεν εξετάζουμε, όμως, την πνευματική ζωή σαν έκθεμα σε μουσείο ιστορίας. Η πνευματική ζωή είναι μία πραγματικότητα, στην οποία καλούμεθα όλοι. Κάθε ανθρώπινη ύπαρξη έχει πνευματική διάσταση. Ο Θεός δεν μεροληπτεί: καλεί τον καθένα από εμάς στην ύπαρξη με προσωπική αγάπη και μας προικίζει με την δυνατότητα να μετέχουμε στην δική Του ζωή. Ο άγιος Πέτρος, χρησιμοποιώντας την ορολογία της εποχής του, έλεγε ότι καλούμεθα «γενέσθαι κοινωνοί θείας φύσεως» [Β Πέτρ, 1,4]. Και αυτός είναι ο ορισμός της αγιότητας: «άγιοι γίνεσθε, ότι εγώ άγιός ειμί» και θέλω να έχετε ο,τι έχω εγώ. Αυτή είναι η πρόσκληση του Θεού προς όλους εμάς, όποια

κι αν είναι η κοινωνική μας θέση η το εκκλησιαστικό μας αξίωμα.

Ο άγιος Σιλουανός γράφει:«Ο καθένας στον κόσμο αυτόν έχει να επιτελέσει το δικό του έργο είτε είναι βασιλέας η πατριάρχης, μάγισσας, σιδηρουργός η διδάσκαλος. Αλλά ο Κύριος, του οποίου η αγάπη απλώνεται προς όλους, θα δώσει μεγαλύτερη αμοιβή στον άνθρωπο με την μεγαλύτερη αγάπη προς τον Θεό». Αλλού πάλι λέγει:«Δεν μπορεί ο καθένας να είναι αυτοκράτορας η πρίγκιπας·ούτε όλοι μπορούν να γίνουν πατριάρχες η ηγούμενοι η αρχηγοί, αλλά, σε όποια κοινωνική τάξη κι αν ανήκουμε, μπορούμε να αγαπούμε τον Θεό και να τον ευαρεστούμε και αυτό έχει σημασία.

Τι είναι πνευματική ζωή

Πνευματική ζωή είναι η ζωή, που λαμβάνει υπ' όψη της την πνευματική διάσταση του ανθρώπου. Το να εργαζόμαστε στην καλλιέργεια μιας σχέσεώς μας με τον Θεό δεν είναι κάτι σαν χόμπι για κάποια κατηγορία ανθρώπων, όπως λένε μερικοί:«Αυτός είναι θρησκευόμενος τύπος». Δεν είναι προαιρετική επιλογή, είναι αυτό που κάνει την ζωή μας πραγματικά ανθρώπινη. Η βιολογία και η ψυχολογία, όταν εξαιρούν την θείκη μετοχή από την ανθρώπινη οντότητα, μας δίνουν ελλιπή εικόνα. Ο κοσμικός άνθρωπος είναι απλώς ένα ανώτερο ζώο και, στην πραγματικότητα, υπάνθρωπος. Χωρίς πνευματική προσπάθεια, δεν καλλιεργείται το πνεύμα μας· δεν εξαφανίζεται, αλλά μπορεί να καταπνιγεί και να ατροφήσει, να αγνοηθεί και να στερηθεί εκφράσεως. Μόνον αν ζούμε ζωή πνευματική, θα μπορέσουμε κάποτε να νιώσουμε ολοκληρωμένοι και πλήρως συγκροτημένοι ως προσωπικότητες. Η πνευματική ζωή συμπεριλαμβάνει και την ψυχολογική και την σωματική μας πλευρά. Οτιδήποτε κι αν σκέπτομαι η κάνω, σε όλα τα επίπεδα της υπάρξεώς μου, επηρεάζει την ψυχή μου. Και, όταν η χάρη του Θεού αγγίζει την ψυχή μου, η σκέψη μου, τα αισθήματά μου και το σώμα μου δέχονται και αυτά την χάρη αυτή.

Ο Γέροντας Σίμων Αρβανίτης (†1988).

Στις χώρες της Δύσεως κυρίως, πολλοί άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει τον Χριστιανισμό. Ένας Άγγλος συγγραφέας (ο Γ. Κ. Τσέστερτον) πολύ σοφά επεσήμανε ότι όταν οι άνθρωποι σταματούν να πιστεύουν στην αλήθεια, δεν αρχίζουν να πιστεύουν στο τίποτα, αλλά αρχίζουν να πιστεύουν στο οτιδήποτε. Έτσι, αν και η πίστη στον Θεό μπορεί να παραμένει όταν εγκαταλείψουμε τον Χριστό, σε κάθε χώρα σήμερα συναντούμε όλων των ειδών τις πνευματικότητες. Αυτό δεν είναι απορίας άξιον γιατί «ουκ επ' άρτω μόνον ζήσεται άνθρωπος» και η πνευματική πείνα υπάρχει ακόμη και εκεί όπου οι ιδέες περί του Απολύτου Όντος είναι συγκεχυμένες. Επιπλέον, πολλοί διαφορετικοί πνευματικοί δρόμοι έχουν κοινά χαρακτηριστικά. Υπάρχει, για παράδειγμα, ένας πυρήνας κοινής ηθικής διδασκαλίας σε όλες τις μεγάλες θρησκείες. Οι ριζικές διαφορές μεταξύ των διαφόρων θρησκειών δεν είναι πάντοτε εμφανείς από την αρχή: μόνον όταν οι άνθρωποι προχωρήσουν, γίνονται εμφανείς οι αποκλίσεις. Κάποιοι από τους συγχρόνους μας διδάσκουν ότι όσο προχωρούμε σε μία θρησκεία τόσο ο δρόμος της συγκλίνει με τις άλλες: στην πραγματικότητα, όμως, συμβαίνει το αντίθετο. Γι' αυτό, αυτοί που ψάχνουν πρέπει να ψάξουν για την αλήθεια και να βρουν τον δρόμο, ο οποίος βασίζεται στην σωστή θεολογία, στην αληθινή θέα του Θεού όπως Αυτός ο ίδιος έχει αποκαλύψει τον Εαυτό του σε εμάς. Τότε βαθιά μέσα μας θα νιώσουμε την βεβαιότητα ότι ο Ιησούς Χριστός είναι η Οδός, η Αλήθεια και η Ζωή.

Η πληρότητα της εν Θεώ ζωής είναι προσιτή μόνο εις το πρόσωπο του Θεανθρώπου, δηλαδή στο πρόσωπο Αυτού, ο οποίος μετέχει της ανθρωπίνης

φύσεώς μας και μετέχει ταυτόχρονα και της θείας, ως ένα εκ των προσώπων της Αγίας Τριάδος. Η Ορθόδοξη Εκκλησία μας δίνει το πραγματικό Πρωτότυπο: μπορούμε να δούμε, να ακούσουμε, να αγγίξουμε και να γευθούμε το Απόλυτο Ον· μπορούμε να έχουμε εμπειρία της ευωδίας της πραγματικής υπάρξεως του Θεού. Έτσι μπορούμε να ακολουθήσουμε έως το τέλος τον δρόμο του Θεού με εμπιστοσύνη. Κανένας άλλος δρόμος, όσο ευγενείς και αν είναι οι πρακτικές του, η ηθική του και οι φιλοδοξίες του, δεν φθάνει με ασφάλεια στο τέλος. Αν και κανένας άνθρωπος δεν είναι εντελώς άμοιρος της χάριτος, η πληρότητα της αγιότητας προϋποθέτει το ορθόδοξο δόγμα. Η διδασκαλία μας δεν είναι ξεπερασμένη· δεν είναι αναχρονιστική. Έχει αποδώσει καρπούς σε πολλές διαφορετικές εποχές, περιστάσεις και κουλτούρες. Η Ορθοδοξία είναι για όλους. Έτσι μπορούμε να καταλάβουμε γιατί ο Τερτυλλιανός είπε: «Κάθε ψυχή είναι εκ φύσεως χριστιανική».

Η εν Χριστώ ζωή

Επομένως, μπορούμε να ορίσουμε την πνευματική ζωή ως «ζωή εν Χριστώ». Ας το δούμε αυτό για ένα λεπτό. Αυτή η φράση έχει χρησιμοποιηθεί ως τίτλος ενός βιβλίου του αγίου Νικολάου Καβάσιλα αναφορικά με τα άγια Μυστήρια. Κατά παρόμοιο τρόπο, ο άγιος Ιωάννης της Κροστάνδης, ο θαυματουργός, ο οποίος ήταν ένας έγγαμος ιερέας στην Ρωσία, που εκοιμήθη το 1905, έδωσε έναν παρόμοιο τίτλο στο «πνευματικό του ημερολόγιο», όταν του ζήτησαν να το εκδώσει. Ένας άλλος σχεδόν σύγχρονός του συγγραφέας έδωσε, σε ένα από τα βιβλία του όπου κατέθετε τα προσωπικά του πνευματικά βιώματα, τον τίτλο: «Η ζωή Του -του Χριστού- είναι δική μου».

Ο Γέροντας Πορφύριος († 1992).

Το να είναι κανείς «εν Χριστώ» σημαίνει να είναι ενσωματωμένος όντως στο σώμα Του και χρισμένος με το πνεύμα Του -Χριστός σημαίνει χρισμένος- και υιοθετημένος υιός του ουρανού Πατρός. Χριστιανική πίστη δεν σημαίνει απλώς κατάφαση στο Πιστεύω. Σημαίνει ότι ενδυόμεθα τον Χριστό «Χριστόν ενεδύσασθε» [Γαλ. 3, 27]. Πως; Δια του βαπτίσματος, του οποίου προηγείται ομολογία της πίστεως.

Εύκολα θεωρούμε το μεγάλο αυτό δώρο δεδομένο, αλλά όσοι έχουν γίνει χριστιανοί μέσω ιεραποστολής ή σε μεγάλη ηλικία μιλούν για την πορεία τους σαν μία εμπειρία από το σκοτάδι στο φως, από τον θάνατο στην ζωή. Μερικές φορές ξεχνούμε ότι κατά την βάπτιση ο ιερέας από πάνω μας είπε: «Απελούσθης, ηγιασθης, εδικαιώθης εν τω ονόματι του Κυρίου Ιησού και εν τω Πνεύματι του Θεού ημών». Αυτά τα υπέροχα λόγια, που προέρχονται από την προς Κορινθίους επιστολή του αποστόλου Παύλου, μπορεί να μοιάζουν σαν απλός τελετουργικός τύπος, αν παραλείψουμε να πραγματοποιήσουμε το δώρο της θείας χάριτος στην ζωή μας. Μέσα μας έχει πέσει ο σπόρος της πνευματικής ζωής. Ανήκουμε στους «ηγιασμένους εν Χριστώ Ιησού, κλητούς αγίους». Αυτό είναι το έργο μας.

Εάν είμαστε βέβαιοι ότι «εύρωμεν πίστην αληθή», δεν έχουμε τίποτα να φοβηθούμε από το πλήθος των πνευματικών δρόμων γύρω μας, ακόμη κι αν αυτό μοιάζει να προκαλεί σύγχυση. «Ου γαρ έδωκεν ημίν ο Θεός Πνεύμα δειλίας, αλλά δυνάμεως και αγάπης και σωφρονισμού» [Β' Τιμ. 1, 7]. Εάν παραμείνουμε πιστοί και συνεχώς εμπλουτίζουμε την πείρα και την γνώση της ζωής και της διδασκαλίας της Εκκλησίας, θα είμαστε καλύτερα προετοιμασμένοι να βοηθήσουμε τους συνανθρώπους μας. Το βασικό ερώτημα είναι πάντοτε: Τι νομίζεις για τον Χριστό; Ο άγιος Ιωάννης υπενθύμισε στους παραλήπτες της επιστολής του: «Εν τούτω γινώσκετε το πνεύμα του Θεού παν πνεύμα ο ομολογεί Ιησούν Χριστόν εν σαρκί εληλυθότα, εκ του Θεού εστι και παν πνεύμα ο μη ομολογεί τον Ιησούν Χριστόν εν σαρκί εληλυθότα, εκ Θεού ουκ έστι» [Α' Ιω. 4, 2-3].

Τό νά εργαζόμαστε στην καλλιέργεια μιάς σχέσεώς μας μέ τόν Θεό δέν είναι κάτι σάν χόμπι, δέν είναι προαιρετική επιλογή, είναι αυτό πού κάνει τήν ζωή μας πραγματικά ανθρώπινη.

Φυσικά, η ανάλυσή μας, όσον αφορά το τι σκεπτόμαστε για τον Κύριο, οφείλει να είναι ταπεινή και χωρίς αλαζονική αυτοπεποίθηση. Ο άγιος Σιλουανός λέγει: « Ο Θεός είναι αγάπη και γι' αυτόν τον λόγο το κήρυγμα του λόγου Του πρέπει να ξεκινά από την αγάπη. Τότε και αυτός που κηρύττει και ο ακροατής θα ωφεληθούν. Αλλά εάν δεν κάνετε τίποτε άλλο από το να κατηγορείτε, η ψυχή των ανθρώπων δεν θα σας ακούσει και δεν θα προκύψει κανένα καλό». Φυσικά, δεν καλούμεθα όλοι να γίνουμε αποκλειστικά κήρυκες του ευαγγελίου, αλλά όποιος μαρτυρεί για τον Χριστό μιλάει γι' αυτόν, ο οποίος έδωσε την δυνατότητα σε όλους τους ανθρώπους να γίνουν πραγματικά πρόσωπα. Η πνευματική ζωή είναι, κατά το Ορθόδοξο δόγμα, η συνεργασία ανάμεσα στο ελεύθερο θέλημά μας και το θέλημα του Θεού. Οι καλύτεροι πρεσβευτές του Χριστού θα είναι εκείνοι, των οποίων η πνευματική ζωή εν Κυρίω τους έχει προετοιμάσει να ομιλούν εν προσευχή, έτσι ώστε ο κόσμος να τους ζητά να εξηγούν την πίστη τους. «Κύριον δε τον Θεόν αγιάσατε εν ταις καρδίαις υμών, έτοιμοι δε αεί προς απολογία παντί τω αιτούντι υμάς λόγον περί της εν υμίν ελπίδος μετά πραύτητος και φόβου» [Α' Πέτρ. 3, 15].

Εάν ακολουθήσουμε πιστά τον δρόμο δια του οποίου μόνο μπορούμε να αποκτήσουμε αυτό το οποίο ο απόστολος Παύλος ονομάζει νουν Χριστού, αυτό δεν σημαίνει ότι χάνεται η ατομικότητά μας. Ο Θεός μας είναι Μία Φύση σε Τρία Πρόσωπα. Οι Πατέρες μας διδάσκουν να μην διαιρούμε την Φύση ούτε να συγχέουμε τα Πρόσωπα. Και έτσι πρόκειται να είναι όταν η ανθρωπότητα είναι μία όπως ο Θεός είναι ένας. Εάν ο κόσμος ζούσε εν Χριστώ, οι εντολές Του θα αποτελούσαν τον πρώτο στόχο κάθε ανθρώπου: αγάπη προς τον Θεό και αγάπη προς αλλήλους. Και έτσι κάθε πρόσωπο δεν θα ήταν διασπασμένο, αλλά επιβεβαιωμένο και ολοκληρωμένο σε σχέσεις αγάπης.

Αγιότητα στον εικοστό αιώνα

Είναι πολύ εποικοδομητικό να διαβάζουμε για αγίους ανθρώπους, αναγνωρισμένους αγίους και άλλους, όπως ήταν οι άγιοι Γέροντες του εικοστού αιώνα Ιάκωβος και Πορφύριος και πολλοί άλλοι. Αναφέρομαι κυρίως στους αγίους εκείνους του περασμένου αιώνα διότι, είναι πολύ κοντά μας χρονικά και διότι ήταν ένας αιώνας μεγάλου πόνου. Έχω κατά νουν αναγνωρισμένους αγίους και αγίες, επειδή οι άγιοι δεν φορούν κάποια πινακίδα που να δηλώνει: «Κοιτάξετέ με! Είμαι άγιος». Ο δρόμος του Χριστού είναι ο δρόμος της ταπεινώσεως και κάποιοι τιμήθηκαν ως άγιοι ενώ ήταν ακόμη στην γη, ενώ κάποιοι άλλοι όχι. Η Εκκλησία μας πολύ σοφά δεν αναγνωρίζει επίσημα κάποιον, εάν δεν έχει περάσει τις πύλες του θανάτου και, ακόμη και τότε, δεν βιάζεται να το κάνει. Γι' αυτό είναι πολύ νωρίς ακόμη για να μιλήσουμε για αγίους του 21ου αιώνα. Αλλά αν ρίξουμε μία

ματιά στον 20ο αιώνα, συναντούμε μεγάλη ποικιλία προσώπων, διαφορετικού μορφωτικού επιπέδου, βαθμού ευσεβείας κατά την νεότητά τους, θρησκευτικής παιδείας κ.ο.κ. Υπάρχουν πολλοί δρόμοι που τους οδήγησαν στην αγιότητα.

Ο Γέροντας Ιάκωβος Τσαλίκης († 1991).

Το Άγιον Όρος έχει δώσει στον κόσμο πολλούς μεγάλους αγίους, όπως είναι ο άγιος Σιλουανός, ο οποίος ανεπαύθη το 1938 αλλά δεν προήλθαν όλοι οι άγιοι του 20ου αιώνα από μοναστήρια. Υπάρχουν εκατομμύρια μαρτύρων και ομολογητών - άνδρες, γυναίκες και παιδιά - από την Σοβιετική Ένωση· υπάρχει ένας εφημέριος· ο άγιος Νικόλαος Πλανάς και οι νέοι Παρισινοί άγιοι, η Μαρία [Σκόμπσοβα] και ο Ντιμίτρι [Κλεπίνιν]. Υπάρχει ο άγιος Νεκτάριος, τα μεγάλα θαύματα του οποίου δείχνουν ότι ο Θεός μας είναι Θεός ζωντανός και θαυματουργεί έως σήμερα. Υπάρχουν πολλοί, οι οποίοι με πίστη υπέμειναν βάσανα και, ακόμη κι αν δεν είναι ευρέως γνωστοί, έχουν λάβει το βραβείο τους και προσεύχονται για τον κόσμο. Όλοι οι άνθρωποι αυτοί πήγαιναν στις ίδιες Λειτουργίες και είχαν το ίδιο Πιστεύω. Και όμως, είναι τόσο διαφορετικοί, όσο τα διαφορετικά είδη λουλουδιών σε έναν κήπο. Μας παρέχουν την απόδειξη ότι ο Θεός είναι κοντά μας και προσιτός σε όλους εδώ και τώρα.

Ο άγιος Νεκτάριος (†1920) μετά τήν Θεία Λειτουργία σέ χωριό τής Εύβοιας τό 1893.

Όσοι έχουν επιστημονική κατάρτιση, γνωρίζουν ότι οι αποδείξεις κυρίως προέρχονται από πειράματα. Ο καλύτερος τρόπος για να απαντήσουμε όλοι εμείς την ερώτηση που μας θέτει η Παναγιότητα Του σήμερα είναι να αποκτήσουμε πείρα από μόνοι μας ότι «αν ζείτε για την σάρκα, θα πεθάνετε, αλλά, αν μέσω του Πνεύματος ταπεινώνετε τα έργα του σώματος, θα ζήσετε». Με τις λέξεις «σάρκα» και «τα έργα του σώματος» να εννοήσετε εδώ τις αμαρτωλές ενέργειες όπως το μίσος, την υπερηφάνεια, την λαγνεία και άλλα πάθη, τα οποία προκαλούν την αποσύνθεση και κλείνουν την πόρτα στο Πνεύμα του Θεού. Η πνευματική ζωή θα έχει και κάποια «ταπείνωση» για όλους μας. Και ένα παράδειγμα αυτού αποτελούν οι νηστείες που κάνουμε μαζί σε ορισμένες περιόδους του εκκλησιαστικού έτους, ακριβώς για να μας βοηθήσουν να προσευχόμαστε και να καθαρίσουμε την καρδιά μας από τα αμαρτωλά πάθη.

Ο απόστολος Παύλος λέγει: «Όσοι γαρ Πνεύματι Θεού άγονται, ούτοί εισιν υιοί Θεού. Ου γάρ ελάβετε Πνεύμα δουλείας πάλιν εις φόβον, αλλ' ελάβετε Πνεύμα υιοθεσίας, εν ω κράζομεν· αββά, ο πατήρ. Αυτό το Πνεύμα συμμαρτυρεί τω πνεύματι ημών ότι εσμέν τέκνα Θεού» [Ρωμ. 8, 13-16]. Όταν «το Πνεύμα του Θεού αναπαύεται σε εμάς»[Α' Πέτρ. 4, 14], τότε είναι φανερό ότι υπάρχουν σήμερα και πνευματική ζωή και αγιότητα.

Μετάφραση: Ευγενία Κόλλια

PERMANENTLY_REMOVED